

llànties o ciris)', del verb *ignire* (un futur mal format en lloc del cl. *igniet*), usat entre els sagristans o acòllits i aplicat jocosament o en sentit burlesc a un que no serà res més que 'un encén-llànties', un 'no-res'? S'usaria en una frase com «Aquest xicot *igniebit*»,⁵ «Aquest xicot serà un *igniebit*», un encén-llànties, un no-res, passat després a ambients més amplis. Compareu els sentits despectius que ha tingut *apaga-llums*: *DBal.* nota que es diu «vulgarment *mono de Judas*», i *AlcM* dóna l'ac. 'l'home curt d'enteniment'

¹ Spitzer, *l. c.*, volia derivar *nyèbit* de la interjecció *nyep*, idea no desenraonable atès que d'aquesta arrel tenim *nyepa* 'mentida', *nyap* 'taca', 'cosa no reeixida, bunyol, disbarat' (*NYAUFAR*); així un **nyepi* 'el qui fa les coses mal', 'el qui no val res' no era¹⁵ impossible.

Nyec, *V. nyac* *Nyècalis*, *V. nyicris* *Nyècara*, *V. nacre* *Nyèclits*, *V. nyicris* *Nyeco*, -ga, *nyecra*, *V. nyac* *Nyefa*, *nyefeta*, *V. nyaufar* *Nyegar*, *V. nyac* *Nyema-nyema*, *V. nyam-nyam* *Nyèmera*, *V. nyam* *Nyeny*, *V. nyam-nyam* *Nyeny*, *nyenyater*, *nyenyet*, *V. llenya* *Nyeny*, *V. nyanyo* *Nyepa*, *V. nyaufar* *Nyeguejar*, *V. nyac* *Nyèquera*, *V. nyac* *Nyera* 'pedra usada per a empedrar i ferrar les soles de fusta dels socs', mot recollit per JAmades en el llenguatge dels pastors de Sarroca de Bellera i Roda (*BDC* xix, 176); veg. *NORA* II, n. 1 *Nyerber* 'esòfag de l'home o d'un animal', veg. *berber* (*HERBA*) *Nyércol*, *V. nyanyo* *Nyero*, *V. nyerra*

NYERRA, 'mandra, galvana' (*DAG.*, *DFa.*), mot regional poc conegut, d'origen incert potser de creació expressiva.

DAG. el dóna a Camprodon amb l'ex.: «Quina *nyerra* que tinc! No tinc ganes de fer res»; *AlcM* inclou a més la variant *nyèrria* amb el sentit de 'múria, malhumor' d'Olot. No tenim més dades sobre aquest mot; és possible que fos de creació expressiva damunt *nyerr-* amb aquesta síl·laba expressant la noció de letàrgia, tedi i displicència (que no tenint comprovada ens guardarem d'avaluar).

La mateixa base *nyerr-* expressant el so dels grunys del porc ha donat en algunes localitats *nyerro* 'porc', localitzat a Figueres i Torroella per *AlcM*, però també hi ha *nyero* (un ex. de 1923 en la revista *Catalana*) i *nyerós* 'brut', donat a Lluçanès pel mateix diccionari.¹ *DAG.* duu a més *nyerro* 'llufa, tros de paper o drap que les criatures posen per riure a les dones', sense localitzar.²

D'altra banda, notem les formacions damunt la base de *nyarr-* i *nyorr-*: *nyarro* 'crostó, tros de pa' (Vic), 'persona mal vestida, d'aspecte repulsiu' (Mall.), i 'cosa mal feta, grossera, de mal aspecte' (Mall.), *nyorra* 'bunyol, cosa mal feta, grossera', *nyorrero* 'bunyoler' (Tortosa).

¹ *Nyerros* és per damunt de tot el nom dels habitants del famós poble de Nyer i dels seus barons. També s'usa com a malnom donat als habitants de Sta. Cristina d'Aro (Baix Emp.), segons *AlcM*; JCo-

romines va registrar-lo a Esterri (Alt Pallars), 1934, en referència als habitants de Ginestare. Tots dos venen, és clar, de la facció dels *nyerros*, que en algun moment predominarien en aquests pobles; cf. n. 2. —² Notem, a més, el topònim *Clot del Nyerro*, registrat per JCoromines a Montalbà (Vallespir), 1959; quan va demanar què significava allò li van dir que el lloc és molt *nyerro*, rònic i fred; segons sembla el subjecte associava *Nyerro* amb el mot *nyèrria* o *nyerra*, però l'ús de l'article definit suggereix que la referència és a una persona coneguda amb aquest apellatiu, el qual fou aplicat als membres de la facció de nobles, que va tenir el seu origen en els senyors del poble de Nyer (Confl.), ja en el S. XIII (igual que llurs adversaris els *cadells*), i va acabar degenerant en bandolerisme en els Ss. XVI-XVII. En una relació de 1616, en castellà, de la campanya militar per exterminar aquests bandolers, hom els al·ludeix com *ñarros* (*AORBB* iv, 1931, 192).

Nyerro 'habitant del poble de Nyer (mal escrit per *AlcM* com *Nier*), *V. nyerra* *Nyerui*, *V. nervi*

²⁵ *NYESCLO* (Men.) i *nyiscla* (registrat a Santanyí, Mall.), 'cop violent', de creació expressiva; notem a més del mateix radical *ny-sk*: *nyosca* 'esclafadura', *nyoscar* 'esclafar' (Ross.), i *nyoscla*, *nyoscles*, *nyosclo* 'baba, beneïto', recollits a diversos llocs de Mall. per *AlcM*.

Nyepa, *nyesper*, *nyespla*, *nyesplo*, *nyespra*, *nyespro*, *V. nespla*

³⁵ *NYÉSTO*(L), com a nom de l'espècie d'aladern, *Rhamnus alaternus*, var. *prostrata*, que és de dimensions més reduïdes que l'ordinària (pròpiament *Rhamnus alaternus*) i és conegut per la seva virtut de rebaijar la pressió sanguínia, fou registrat per JCoromines (1963) en alguns punts del Sud del País Val.: *nyesto* a Xaló i Vall Gallinera i *nyéstol* a Tàrbena.

En català es diu també *herba de la sang* (Font i Quer, *Plant. medic.*, Barcelona 1962, p. 455), en aragonès *carrasquilla* (Borao) i a la zona d'Ènguera-Canal de Navarrés *carrasqueta*. Com que *Rhamnus alaternus* es diu en castellà *mesto* (mot explicat més satisfactoriament per una base de MIXTUS, veg. *DECH*, s. v.), la forma valenciana sembla ser una deixalla mossàrab, potser amb una *n-* no molt antiga. Notem que la palatalització de la *n-* davant *e* no és inusitada en aquesta zona on hom diu també *nyespra* en lloc de *nespra* (veg. *NESPLA*, n. 4), i l'afegiment de la *-l* als mots en *-o* final àtona és un fenomen corrent en moltes parts (veg. *NINXOL*). D'altra banda, el canvi de *m-* a *n-* no és regular fonèticament; potser va haver-hi una contaminació d'un altre mot com per exemple en una combinació com *nesto nan(o)*. Com ja hem indicat aquesta varietat d'aladern és més petita que *Rhamnus alaternus*; amb aquest motiu, convé notar també els altres noms d'aquest arbust, normalment en sufix di-